

BUITENLANDSE GROEIMARKT IS ENORM

Glastuinbouw afhankelijk van gasbranders

Een blik op de Branchevereniging SCIOS-bedrijven (BVS), waarbij SCIOS staat voor Stichting Certificering Inspectie Onderhoud Stookinstallaties, onthult een bijzondere samenhang in de keten van industriële verwarming en koeling. Dat blijkt uit het verhaal van Zantingh te Rijsenhout, gespecialiseerd in glastuinbouw.

Op het eerste gezicht produceert en verhandelt Zantingh behalve warmtewisselaars vooral industriële gasbranders met vermogens tussen 1 en 15 Megawatt. Daarbij is het bedrijf gespecialiseerd in de glastuinbouw. Dieper kijkend is Zantingh met zijn gasbranders onderdeel van klimaatbeheersing binnen de kassen die soms wel een ongelooflijke oppervlakte van 25 tot zelfs 50 hectare beslaan. Zo is het bedrijf feitelijk een schakel in de buitengewoon hoge agrarische productie van dit land –Nederland staat in de wereld op de tweede plaats als het gaat om agrarische productie per land. Zonder de door Zantingh geleverde keten van verwarming, CO₂-productie voor fotosynthese en energieopslag en energieafgifte, noodzakelijk om het groei milieu in de kassen te regelen, zouden kas-telers onmogelijk tot een dergelijk productieniveau kunnen komen. Omdat de imposant effectieve, Nederlandse glastuinbouw een belangrijk exportproduct is, zit Zantingh inmiddels voor 80 procent van de eigen gasbrandersproductie in het buitenland. Grootste exportlanden zijn

Rusland en Mexico, maar het bedrijf zit zelfs in een woestijnland als de Verenigde Arabische Emiraten (zie het kader).

‘Heel de wereld is jaloers op het Nederlandse gasleidingennetwerk’

Belangrijk om te vermelden is dat de industriële gasbranders van Zantingh zelf ook weer het product zijn van ketensamenwerking en assemblage. Zo worden de ventilatoren gemaakt door Kiekens uit Almelo, de intelligente schakelkasten door Agualectra uit Heerhugowaard met onder meer elektronica-componenten van Siemens en het basischassis komt als halffabri-caat van metaalbedrijf Van Hengstum uit Soest. Zantingh doet de engineering en houdt dus het intellectueel eigendom. De gaskop met de inspueters, de bedrading en de gasstraten worden in Rijsenhout aangebracht en natuurlijk wordt alles zorgvuldig getest, onder meer op

vermogen, rookgasproductie en andere emissies. Installatie ter plaatse gebeurt dan weer door grote aannemers/installateurs die verantwoordelijk zijn voor het hele proces en als dit in Nederland gebeurt komen BVS-leden eraan te pas om de inspecties en keuringen te doen.

CONTROLEUR

Zantingh is dus zowel (deel)producent als controleur van industriële stookinstallaties en voert als BVS-lid inspecties, keuringen en certificeringen uit in de wereld van professionele installateurs die op hun beurt afnemer zijn van de producten van SCIOS-bedrijven. Jeroen Rinkel is operational manager service bij Zantingh en stuurt zo'n vijftien servicemonteurs aan, die dagelijks op de weg zitten voor onderhoud of om op basis van SCIOS-regelgeving controles uit te voeren. Ze kijken dan onder meer of installaties veilig zijn en onder de wettelijke index voor rookgasemissies blijven. “Wij geven advies als er verbeteringen nodig zijn, maar we bieden daarbij geen offertes aan”, zegt hij. De vraag was of in de SCIOS-certificeringen sprake is van slagers die hun eigen vlees keuren. Voorzitter Rob Harms (Monarch) is in Rijsenhout aangeschoven en beaamt dat bij de start van deze handhavingssystematiek inderdaad twijfels bestonden over de gekozen opzet. “Maar het werkt en het werkt goed”, zegt hij, wijzend op de praktijk waarin SCIOS onderdeel is geworden van allerlei wetten en voorschriften. “Kennelijk zijn we in de branche in staat om dit werk op een integere manier te doen.”

ESSENTIËLE SCHAKEL

Hoewel stookinstallaties ook op brandstoffen als olie of propaan kunnen werken, blijkt het gasleidingennetwerk in dit land een essentiële schakel in de keten van SCIOS-bedrijven. Heel de wereld is volgens de mannen aan tafel in Rijsenhout jaloers op het Nederlandse netwerk dat nergens zo professioneel is aangelegd als in dit kleine landje. “In het buitenland begrijpt dan ook niemand dat juist Nederland van het

Gasbranders in de woestijn

Voor een zeer goed geïsoleerde kas met een oppervlakte van bijna drie hectare in de woestijn bij Abu Dhabi heeft Zantingh op propaan gas werkende branders geleverd. Niet om de kas te verwarmen, want dat doet de zon. Maar voornamelijk om CO₂-gas te produceren voor de fotosynthese van de planten in de kas. De naam broeikasgas is niet voor niets ingeburgerd. Het natuurlijke CO₂-gehalte in de lucht is overal ter wereld in kassen veruit onvoldoende zodra de planten onder invloed van licht hard gaan groeien. Er moet gecontroleerd kooldioxide bij. Overigens koelt de woestijn 's nachts natuurlijk enorm af. In die nachtelijke uren moet deze gigantische kas warm blijven. Verwarming gebeurt met water dat overdag tot 90 graden wordt verhit, dankzij de gasbranders, en gebufferd wordt in enorme verticale buffertanks.

Jeroen Rinkel (links) is operational manager service bij Zantingh. Rein Tichelaar is verantwoordelijk voor marketing en sales.

gas af wil”, zegt Rein Tichelaar. Hij werkt sinds 1982 bij Zantingh en is verantwoordelijk voor marketing en sales.

Een geagiteerd gesprek over de voorgenomen energietransitie in dit land volgt, waarbij behalve Tichelaar ook Harms, Rinkel en branche-secretaris Gody van den Hurk zich laten horen. De heren hebben nauwelijks een goed woord over voor de onzekerheid die het huidige kabinet heeft geschapen. Zo komt de recente brief van EZ-minister Wiebes ter sprake, waarin hij aankondigt dat ruim 200 grootgebruikende bedrijven al uiterlijk in 2022 van het Slochteren-

gas af moeten en dat ze zich voor een alternatief tot hun fabrikanten moeten wenden. “Maar wij hebben dus geen brief ontvangen”, zegt Tichelaar. “Terwijl de fabrikanten het blijkbaar volgens de minister moeten regelen.” Overigens heeft Wiebes onder druk van het werkveld de deadline van 2022 later afgezwakt.

De grote onzekerheid blijft de vraag wat het alternatief voor het Slochterengas moet worden. Zantingh onderzoekt momenteel alvast de mogelijkheden van waterstofgas, maar of het die kant opgaat? “We hebben tijd nodig”, zegt BVS-voorzitter Harms. Want hij ziet eveneens

mogelijkheden in waterstofgas, maar de vraag is hoe dat gas moet worden geproduceerd. Dat zou door elektrolyse van water (H₂O) moeten, maar elektrolyse kost (veel) energie. Als die energie wordt geleverd door fossiele bronnen, spannen we volgens hem het paard achter de wagen. De grote windparken op zee en toekomstige zonnepaneelweides kunnen schone energie leveren voor de productie van waterstofgas, maar voordat daar voldoende kilojoules worden opgewekt, zijn we zeker tien tot twaalf jaar verder. “Onder-tussen worden nieuwe wijken en straks mogelijk ook nieuwe fabrieken opgeleverd zonder gasaansluiting”, zegt Tichelaar. Dus als water-

stofgas op een gegeven moment rendabel kan worden geproduceerd, is er misschien geen sluitende infrastructuur meer.

HOOGCALORISCH

In de ogen van de specialisten aan tafel zou het van praktische visie getuigen als Nederland buitenlands hoogcalorisch gas zou afwaarderen naar op het Slochterengas lijkend laagcalorische gas, waar het zo geroemde Nederlandse gasleidingennetwerk op is gebouwd. Het is 'slechts' een kwestie van stikstof toevoegen aan buitenlands gas. In de toekomst is alleen hoogcalorisch

BVS-voorzitter Rob Harms: 'Het werkt en het werkt goed.'

gas beschikbaar, dat volgens Tichelaar echter uit verschillende bronnen zal komen (Rusland, Noorwegen, Algerije etc.). Daardoor verandert de kwaliteit uitgedrukt in de Wobbe Index. Gas-toestellen kunnen een geringe variatie in kwaliteit zelf opvangen (ca. 5%), maar als de bandbreedte groter wordt (bijv. 15% zoals door de overheid is voorgesteld) dan moeten er maatregelen genomen worden. Upstream kan dat door te mengen met stikstof om de kwaliteit constanter te maken. Downstream (bij elke individuele installatie) door de afstelling aan te passen.

Terug naar de industriële gasbrander. De Nederlandse markt is verzadigd, maar vervangingen blijven nodig. Want grote, industriële ketels in stookinstallaties gaan vaak een jaar of zestig mee en gasbranders kennen een levensduur van twintig tot dertig jaar. Daar staat tegenover dat het buitenland een duidelijke groeiemarkt kent, vooral voor een bedrijf als Zantingh dat zo samenvalt met efficiënte voedselproductie. "Er blijven maar monden bijkomen die gevoed moeten worden", zegt Tichelaar. Als arbeid niet zo'n beperkende factor was, zou Zantingh sneller kunnen groeien. "Wij werken daarom volop samen met het onderwijs, waaronder met ROC Mondriaan uit Delft, waar het curriculum Mechatronica in het leven is geroepen om jonge mensen in deze sector op te leiden en stages te laten lopen", vertelt hij.

Ook participeert Zantingh in het zogenoemde World Horti Center, het internationale innovatiecentrum van de glastuinbouw dat jaarlijks vijftigduizend bezoekers uit de hele wereld trekt, juist omdat de Nederlandse agrarische sector zo imposant effectief is. In dit centrum is de drie-eenheid van onderwijs, onderzoek en ondernemen samengebracht. Zantingh heeft er onder meer een ketelhuis ingericht en geeft gastlessen.

Al deze activiteiten hebben al wel wat nieuwe medewerkers opgeleverd, maar er is nog veel ruimte. Momenteel werken er zo'n 50 mensen bij Zantingh en die doen dat effectief, want de jaaromzet van het bedrijf bedraagt ongeveer 20 miljoen euro. Daarbij moet worden opgemerkt dat het grootste deel van die omzet wordt bereikt in de nog niet genoemde groothandel,

BVS

De Branchevereniging SCIOS-bedrijven (BVS) bestaat sinds 2002 en is in 2015 ondergebracht bij Metaalunie. De vereniging houdt zes keer per jaar een bijeenkomst waarin de kennis van de verschillende inspecteurs wordt bijgespijkerd. Gody van den Hurk, secretaris van BVS: "We behandelen nieuwe ontwikkelingen op het gebied van SCIOS. Ook kijken we naar technische innovaties in gastechniek. En er worden praktijkcases gepresenteerd. Op die manier houden we het niveau van de inspecteurs op peil." Er zijn ongeveer zeventig bedrijven lid van BVS.

naast SCIOS-activiteiten en handelsproductie de derde poot onder het bedrijf. "We hebben alle onderdelen die nodig zijn voor industriële stookinstallaties op voorraad, behalve de ketels", zegt Tichelaar. "Een ketel is gewoon een hol vat met gaten. Daar is weinig eer aan te behalen", lacht hij tenslotte. •